

Тема: Система образів роману «Портрет Доріана Грея. Еволюція головного героя роману О. Уайльда Портрет Доріана Грея. Роль фантастики й символіка у творі. Традиції і новаторство митця в жанрі роману.

Мистецтво – неосяжна річ для мало свічених, обмежених у знаннях людей. Сьогодні урок присвячений цій темі, спрямований на інтелектуального читача, що може не просто прочитати, а й спробує винести те зерно, що було закладено автором для майбутніх поколінь.

Життя Оскара Уайльда було схоже на «американські гірки» – такі ж нестримні та непередбачувані.

Опрацюйте картки, де представлені висловлювання того чи іншого героя, зробіть висновок, щодо утвердження певних ідей в романі.

Картка

Голуорд	Лорд Генрі	Доріан Грей
«Всіма, хто має непересічний розум чи красу, керує в житті лихий фатум. Краще не виділятися над своїм середовищем»; «...на цьому світі виграють лише потвори й нездари»; «...кожен портрет, намальований з натхненням, — це, власне, портрет художника, а не того, хто йому позував»; «Митець повинен творити прекрасне, але нічого у нього не повинен вкладати із свого власного життя»; «Я занадто обожнював вас — і за це покараний. Покаятися ніколи не пізно»	«...справжня краса закінчується там, де починається одухотвореність»; «Доброго впливу взагалі не існує. Будь-який вплив аморальний. Мета життя — розвиток власного «я». Єдиний спосіб позбутись спокуси — піддатися їй»; «...найбільші події світу відбуваються в людському мозкові. І так само — найбільші гріхи»; «Краса... робить принцями тих, хто її має»; «Нічого не проминить, шукайте завжди нових вражень. Новий гедонізм — ось що потрібно нашому вікові. Єдина страшна річ на світі — нудьга. Це єдиний гріх, за який нема прощення.»	«Не говоріть про бридкі речі. Коли їх не згадувати, вони не існують»; «Це тільки нерозумним людям треба багато часу, щоб збутися емоцій. А хто сам собі господар, той може порішити скорботу так само легко, як і знайти нову насолоду. Я хочу тримати свої почуття у своїй владі»; «Це обличчя моєї душі. У кожному із нас — і Небо, і Пекло»; «Покаятися... Тепер для мене ці слова — порожній звук. Виказати себе самого, піти на смерть? — Він засміявся. — І дика ж думка!»

Аналіз образів роману

Лорд Генрі та його ідеї.

«Принц парадоксу» – цей штамп у свій час отримав і О. Уайльд. Чому ж один із «злодіїв» роману також підлягає такій характеристиці?

Стверджуючи вседозволеність, лорд Генрі, на перший погляд, сам ніби нічого неморального не робить – не вбиває, не зраджує, не грабує. Але він отримує величезне задоволення від необмеженої влади над душею Доріана: «Та й самий вплив твій на іншу людину – як він зачаровує!» У Генрі Уоттона поєднуються байдужість, егоїзм із здоровим глуздом та обережністю, які не дають йому зіпсувати собі репутацію, зашкодити собі. Його називали «принцом парадоксу», і саме цим він привабив молоду людину й зміг на неї так вплинути.

Художник Безіл Холлуорд та його ідеї.

Чи насправді образ художника є автобіографічним?

Художник дуже тонко відчував прекрасне. Знаючи лорда Генрі, він не бажав його знайомства з Доріаном, адже не був упевнений у моральній стійкості того. Безіла називають «подвійним двійником», адже він певною мірою дублює долю самого автора і водночас відтіняє образ головного героя, є його запізнілим сумлінням. Останнє відвідування будинку Грея завершилося для Безіла трагедією: Доріан, розкривши йому страшну таємницю портрета і вважаючи його винним у всіх своїх бідах, убиває художника.

Образ автора в романі.

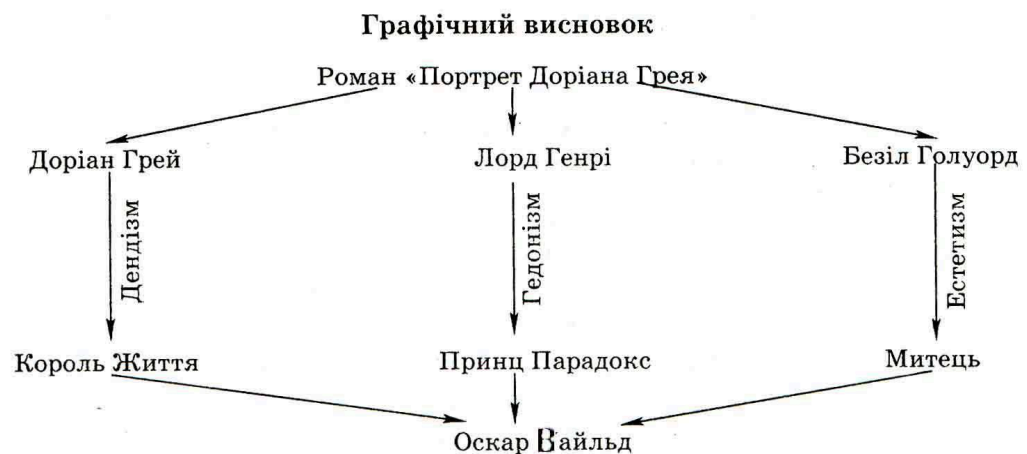
О. Уайльд втілює свою філософію в кожному з головних героїв роману. Схематично це можна зобразити так:

Відсутні відомості про те, чи є в романі «Портрет Доріана Грея» автобіографічні моменти. Через погляди О. Уайльда на мистецтво («Життя наслідує Мистецтво значно більше, ніж Мистецтво наслідує Життя»), мабуть, їх там і не може бути.

І все ж, його естетика і всі її аспекти так чи інакше відбулися в образах дійових осіб роману. Герої твору розмірковують над тими самими проблемами, що й автор («взаємини» Мистецтва, Митця, Краси, Правди та ін.).

Кожен з представлених персонажів є частково відтворює певний період життя О. Уайльда.

Проблемне питання: Які думки автора висловлює (чи підтверджує) Сибіла Вейн?

(Тільки в Мистецтві краса. Доріану Грею Сибіла Вейн подобалася лише в різних театральних образах. Коли вона виявила справжні почуття і

з'явилася в природному вигляді, то викликала тільки огиду в героя. Потім це привело дівчину до самогубства, але Доріан, за порадою друга, припинив думати про неї, адже страждання неестетичні.)

Бесіда за змістом роману: Сходинки пороку Доріана Грея.

Вчитель. Ми знайомимося з Доріаном Греєм у майстерні художника Безіла Холлорда, який написав його портрет. Яким ви побачили митця?

Можлива відповідь: *Це художник, захоплювався всім прекрасним, жив у гармонії зі світом, вмів дарувати красу оточуючим. Людина високої порядності й чистоти думки.*

Хто змусив Доріана замислитися над прекрасними рисами свого обличчя?

Хто в романі сповідує ідеї гедонізму?

Можлива відповідь: *Ідею гедонізму в романі сповідує лорд Генрі. Він вирішив випробувати теорію на практиці, зокрема на долі Доріана Грея. Отримувати від життя насолоду, чинити так, як хочеш, а не так, як вимагає від тебе суспільна мораль. Дуже спокусливо, тим більше, за свої вчинки, навіть злочинні, ти не несеш ніякої моральної відповідальності. Дорін, не замислюючись, піддався такій спокусі, став на шлях самознищення.*

Що зрозумів Доріан, коли побачив свій закінчений портрет?

І ось перша сходинка пороку Доріана Грея – усвідомлення ним власної своєї краси. Що було хибним у його роздумах?

З цієї сходинки потрібно було йти вгору, чому ж він вибрав інший шлях?

За вічність молодості Доріан був готовий віддати душу. Хто з відомих вам героїв літератури і за що віддає душу? (Фауст – за знання.)

Чому людина здатна так легко розлучитися зі своєю душею?

Що таке знання, зовнішня краса, молодість – цим поняттям можна дати більш – менш зрозуміле визначення. Що таке душа – питання вічне. Проблема в тім, що людина не оцінила красу свого внутрішнього світу. Доріана переймається, що роботою художника Безіла Холлорда, його портретом, будуть

захоплюватися завжди, а ним самим – лише до появи першої зморшки на обличчі.

Чи зрозумілі для вас хвилювання Доріана?

У вас зараз краса юності, а чи думали ви над тим, що вона мене разом із юністю? Ваше розуміння краси.

Можлива відповідь: *Красу слід шукати і в собі, і навкруги. Важливо навчитись бачити справжню красу, цінувати її, не зосереджуватися на зовнішньому і швидкоплинному, тим більше, що людину характеризує насамперед внутрішня, духовна краса.*

Друге випробування Доріана – любов.

Розкажіть цю історію. Кого кохав Доріан – Сибілу чи ролі, які вона майстерно грала в театрі? Розкажіть цю історію.

Можлива відповідь: *Доріан поринув в те море пристрастей і образів, які майстерно грала дівчина в театрі. Він не покохав дівчину на ім'я Сибіла Вейн, йому сподобалася її гра, костюми, штучні мовлення та погляди. Можна стверджувати, що Доріан захопився бутафорією.*

Отже, друга сходинка пороку Доріана Грея – захоплення бутафорією. Який доказ на користь такого висновку можна навести?

Можлива відповідь: *Доріан відштовхнув Сибілу тоді, коли побачив у ній звичайну людину – не Дездемону, не Джульєтту, а дівчину, яка розучилася демонструвати на сцені пристрасті, бо сама вперше закохалася. Але Доріана не цікавила дівчина, її внутрішні переживання.*

Які зміни сталися на портреті Доріана після розриву з Сибіл?

Доріан ставить собі питання: «Може в мене немає серця?» Спробуйте дати відповідь на це питання.

Третя сходинка пороку – самолюбство і бездушність.

Доріан прагнув дізнатись нового. Які захоплення були у Доріана?

Можлива відповідь: *Мода, дендізм, містицизм, запахи, музичні інструменти, вишивки і гобелени. Але ці захоплення для Доріана також були прологом, як*

результат пересичення. Він намагається пізнати життя з усіх сторін. Яке життя він веде? Як впливає на оточуючих?

Чому люди, з якими спілкується Доріан, майже без опору підпадають під вплив пороку? Порок – це інфекція?

Як ви думаєте, чому люди піддаються магнетизму розпусти?

Чому Доріан Грей вибрав саме цю дорогу?

Четверта сходинка пороку – розпуста.

Навіщо Доріан вирішив показати портрет Безілові? Що побачив Безіл?

– «У нього очі диявола!»

Як вигадаєте, чи винен художник у тому, що Доріан став саме таким?

П'ята сходинка пороку – вбивство людини.

Як вплинув на Доріана скоєний їм злочин?

І знову він прямує до кубла розпусти. Що мріє знайти?

Чи можна вилікуватися від страшних спогадів? Може, опіум?

Які почуття постійно переслідували Доріана?

Шоста сходинка пороку – страх. Чого боявся Доріан?

Що він зрозумів?

Сьома сходинка пороку – вбивство власної совісті, душі.

— Як естетичний ідеал О. Уайльда втілюється в романі «Портрет Доріана Грея»? (У романі абсолютизовано творчість та творчу особистість, протиставлено внутрішній світ людини бездушній, грубій дійсності, проголошується насолода як сенс буття (гедонізм).)

— Назвіть головну проблему твору. (Співвідношення естетичних проблем з етичними законами суспільства. Ця проблема порушується вже в передмові і закінчується описом експерименту над життям головного героя — Доріана Грея.)

— Яку роль, на думку автора, відіграє мистецтво в житті? (Людині вільно теоретизувати, але мистецтву дано право відтинати від тих абстрактних теоретизувань усе наносне, хибне і минуле.)

— Про що попереджає письменник? (Людина не може заgravати ні з мистецтвом, ні із життям.)

Слово викладача: Попри те що роман написаний наприкінці XIX ст., він за своєю проблематикою й ідеологією цілком належить до XX ст., а за художньою мовою — до європейського модернізму. Дія розгортається в Англії кінця XIX ст., але в нього введені фантастичні мотиви, які зближують твір із готичними романами, тобто романами жахів. Отже, «Портрет Доріана Грея» — *готичний філософський роман*, написаний у декадентському стилі.

Поняття *інтелектуальний жанр* (інтелектуальний роман, інтелектуальна драма) виник в літературі наприкінці XX ст. як позначення художніх творів, у яких увагу автора сконцентовано не стільки на зображенні самого життя, скільки на ідейних, теоретичних суперечках, які точаться між героями. Інтелектуальними, тобто насиченими глибокою думкою, є майже всі визначні твори світової літератури. Але, як стверджував російський критик В. Г. Бєлінський, художник тим і відрізняється від ученого, що мислить образами, а не силогізмами. І в «Гамлеті» В. Шекспіра, і у «Фаусті» Й. В. Гете думки письменника розкрито через характери героїв, а характери й події психологічно вмотивовано. Термін *інтелектуальний роман*, або *роман-концепція*, застосовують до творів, у яких хоча й окреслено характери й події, але сутність виявляється не в них, адже автор міркує не стільки образами, скільки поняттями: роман перетворюється на притчу.